

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3398/2020. (X. 29.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Szegedi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportjának 23.Bv.116/2018/13. számú végzése, valamint a Szegedi Törvényszék mint másodfokú bíróság 2.Bpkf.392/2020/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselő (dr. Kovács Arthur ügyvéd) útján eljárva, az Abtv. 27. §-a alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszában kérte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a Szegedi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportjának 23.Bv.116/2018/13. számú végzése, valamint a Szegedi Törvényszék mint másodfokú bíróság 2.Bpkf.392/2020/2. számú végzése alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azokat, mivel a hivatkozott bírósági végzések az indítvány szerint sértik az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, XV. cikk (1) bekezdését, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdését.
- [2] 1.1. A panasz alapjául szolgáló ügy tényállása szerint az indítványozó 2017. május 28-án kártalanítási kérelmet nyújtott be a 2010. december 6-ától folyamatosan fennálló, alapvető jogait sértő fogvatartási körülményeire hivatkozással. Az eljárás során megállapításra került az is, hogy az indítványozó jogi képviselője 2016. július 6-án az alapvető jogait sértő elhelyezési körülményei miatt kérelmet nyújtott be az Emberi Jogok Európai Bíróságához (a továbbiakban: EJEB), továbbá az is, hogy a kártalanítási kérelem előterjesztéséig sem az indítványozó sem pedig annak jogi képviselője nem terjesztett elő a büntetések, az intézkedések, egyes kényszergyógykezelések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.) 144/B. §-ban szabályozott panaszt. Az ügyészség ezen panasz előterjesztésének hiánya miatt a kártalanítási kérelem elutasítását kérte.
- [3] Az elsőfokon eljáró Szegedi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja (a továbbiakban: elsőfokú bíróság) végzésében megállapította, hogy a Bv. tv. rendelkezéseinek értelmezése alapján – a Bv. tv. szerint előírt panasz előterjesztésének hiánya miatt – a kérelem nem megalapozott, azért azt érdemi vizsgálat nélkül elutasította.
- [4] 1.2. Az elsőfokú bíróság végzésével szemben az indítványozó jogi képviselője fellebbezéssel élt. Fellebbezésében kifejtette, hogy álláspontja szerint a Bv. tv. érintett rendelkezéseinek helyes értelmezéséből nem fakad a Bv. tv. szerinti panasz benyújtásának a kötelessége abban az esetben, ha 2017. január 1-jét megelőzően az érintett személy kérelemmel fordult az EJEB-hez és kérelmét nyilvántartásba is vették. Ezért nem volt indokolt a kártalanítási kérelemmel érintett időszakot 2017. január 1-jei határnappal ketté bontani. Az egész időszakot egyben kellett volna elbírálni, és mivel a kártalanítási kérelem megfelelt a Bv. tv. előírásainak érdemben kellett volna azt elbírálni.
- [5] A másodfokon eljáró Szegedi Törvényszék (a továbbiakban: másodfokú bíróság) a fellebbezést alaptalannak találta, és az elsőfokú végzést helybenhagyta. A végzés indokolása szerint az elsőfokú bíróság helytállóan értelmezte a Bv. tv. rendelkezéseit, így az indítványozó kártalanítási kérelme nem alkalmas az érdemi vizsgálatra.
- [6] 1.3. Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz. Alkotmányjogi panaszában kérte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg az első- és másodfokú bíróságok végzéseinek alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azokat. Alkotmányjogi panaszának indokolásában kifejtette, hogy a másodfokú bíróság jogértelmezése okszerűtlen és önkényes, továbbá szembemegy a bírósági gyakorlattal is. Az eljáró bíróságok ugyanis hibásan értelmezték a Bv. tv. jelen ügyre irányadó rendelkezéseit. A törvény célja ugyanis az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények esetére szolgáló hatékony hazai kártalanítást kívánta bevezetni, azonban ez a támadott végzések során nem érvényesült, így azok törvénytörtek. Álláspontja szerint a Bv. tv. 436. § (10)–(11) be-

kezdésének okszerűtlen és téves értelmezése abból ered, hogy a törvényszék általi törvényértelmezés folyamán az indítványozónak a Bv. tv. 144/B. § szerinti panaszt kellett volna benyújtani a kérelem elbírálásához, pedig a Bv. tv. 10/A. § (6) bekezdése egyértelműen kimondja, hogy az EJEB-hez benyújtott kérelem esetén ezen feltétel nem alkalmazható.

- [7] Ennek kapcsán utalt arra az indítványozó, hogy a Bv. tv. 436. § (10) bekezdésében foglalt átmeneti rendelkezések egyértelműen azt rendelik, hogy kedvezményes elbírálásban részesüljenek az elítéltek azon csoportjai, akik az EJEB-hez nyújtottak be kérelmet alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt. A szerinte okszerűtlen értelmezés szembement a hazai bíróságok országosan kialakult, több éves és következetes gyakorlatával, miközben az eltelt időszak alatt a jogszabályi szöveg nem változott. Önkényes volt a jogértelmezése a bíróságnak, amelynek eredménye sem nyelvtani, sem logikai úton nem következik a jogszabály szövegéből és annak céljából. Ennek alátámasztásául több korábbi, a törvényszék és más bíróságok előtt folyamatban volt kártalanítási eljárás során hozott döntést mutatott be példaként. Mindezekre tekintettel az indítványozónak az volt az álláspontja, hogy az eljáró bíróságoknak követnie kellett volna a 2017. január 1-je óta kialakult következetes gyakorlatot, miszerint azokban az esetekben, ahol a kártalanítási kérelem alapjául szolgáló fogvatartási időszak kezdőnapja 2017. január 1. napja előtti, a zárónapja 2016. december 31. utáni, vagy amennyiben az ügyfél panaszt nyújtott be az EJEB-hez, amely panaszt 2017. január 1. előtt lajstromba vettek, ezen kívül ha az ügyfél nem terjesztett elő panaszt a fogvatartó büntetés-végrehajtási intézet parancsnokához az alapvető jogait sértő elhelyezési körülmények miatt, akként bíráltak el, hogy a kártalanítási igény záró időpontjaként 2016. december 31. napját (vagy egyes bíróságok a kérelem benyújtásának napját) vették figyelembe, ugyanakkor a kérelmet érdemben vizsgálták, és az egyéb feltételek fennállása esetén kártalanítást ítélték meg a kérelmező számára.
- [8] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésében foglalt törvény előtti egyenlőség sérelme kapcsán kifejtette, hogy a törvényszék azonos tényállás mellett, azonos jogszabályt alkalmazva, az eddigi gyakorlathoz képest eltérő döntést hozott. Nem helytálló véleménye szerint az, hogy korábban kelt ügyekben helyt adtak a kérelmeknek és megítélték a kártalanítást, majd ezzel teljesen ellentétes módon az ugyanilyen alapokon fekvő ügyben, jelen esetben viszont érdemi vizsgálat nélkül elutasították, miközben más hazai bíróságok ilyen kérelmeket érdemben vizsgálnak és kártalanítást ítélnak meg. Ennek folyományaként jelen panasz indítványozója nem minősült egyenlőnek azon kérelmezőkkel, akiknek ügyében szintén a törvényszék járt el, csak korábban, illetve olyan kérelmezőkkel, akiknek a kérelmet más törvényszék bírálta el.
- [9] A fentiek mellett az indítványozó az Alaptörvény B) cikkének a sérelmét is állította, mivel véleménye szerint a törvényszék a 2017. január 1-jétől hatályos szabályozást visszamenőleges hatállyal alkalmazta a 2017. január 1-jét megelőző időszakra nézve (ugyanis ezen időszakra érvényesíthető kártalanítási kérelmek benyújtásához követeli meg a 2017. január 1-jétől elvárt panasz benyújtásának intézményét).
- [10] 2. Az Abtv. 56. §-a alapján az Alkotmánybíróság először az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának kérdésében dönt, ennek során mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának feltételeit. A befogadás visszautasítása esetén a tanács rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát.
- [11] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 50. § (1) bekezdése és az Ügyrend 5. § (1) bekezdése alapján tanácsban járt el, és az indítványozó panaszának vizsgálata alapján azt állapította meg, hogy az alkotmányjogi panasz az alábbi okok miatt nem fogadható be.
- [12] 2.1. Az indítványozó az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panaszában a támadott végzések alaptörvényellenességét az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének, XV. cikk (1) bekezdésének, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmére alapozta. Az Abtv. 27. §-a alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti vagy hatáskörét az Alaptörvénybe ütközően korlátozza, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [13] 2.2. A törvényszék mint másodfokú bíróság végzése ellen nincs helye fellebbezésnek, az Abtv. 27. §-a szerinti indítvány tehát e tekintetben megfelel a törvényi feltételeknek.

- [14] Jelen ügyben az alkotmányjogi panaszt az alapul szolgáló, kártalanítási igényt előterjesztő személy nyújtotta be az ügyét érdemben lezáró bírósági végzéssel szemben, így az indítványozó érintettnek tekinthető, tehát jogosult volt az alkotmányjogi panasz előterjesztésére.
- [15] A fentiek mellett megállapítható, hogy az indítványozó az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott határidőn belül terjesztette elő az indítványát.
- [16] 2.3. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában hivatkozott többek között az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére is. E tekintetben az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy következetes gyakorlata szerint a testület csak kivételes esetekben, így különösen a visszaható hatályú jogalkotás és a felkészülési idő hiánya esetén ismeri el az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogbiztonság elvét olyan Alaptörvényben biztosított jogként, amelyre alkotmányjogi panasz is alapítható {elsőként lásd: 3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [14], többek között megerősítette: 3302/2019. (XI. 18.) AB végzés, Indokolás [26]}. Az alkotmányjogi panaszban az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével összefüggésben azonban az indítványozó nem adott elő érdemi indokolást a fentiek vonatkozásában, így az Alaptörvény B) cikkére jelen ügyben alkotmányjogi panasz nem alapítható.
- [17] 2.4. Az Alkotmánybíróság az indítványnak az Alaptörvény XV. cikkét, valamint XXVIII. cikkét érintő része tekintetében hangsúlyozza, hogy az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság további tartalmi feltételeként nevesíti, hogy a panasznak a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést kell tartalmaznia.
- [18] Az alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően az Alkotmánybíróság hatáskörébe kizárólag a bírói döntéseknek az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamenyny jog sérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogvédelem nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna. A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki, ami nem adhat alapot számára minden olyan esetben történő beavatkozásra, amikor vélt vagy esetleg valós jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor {3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]}. Ebből következően a bírói döntés alaptörvény-ellenességének vizsgálata során az Alkotmánybíróság attól is tartózkodik, hogy a bíróságok felülbírálati jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésekben állást foglaljon {3028/2014. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [12]}.
- [19] Az Alkotmánybíróság a fentiekkel összefüggésben megállapította, hogy az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jog és az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésben foglalt törvény előtti egyenlőség vonatkozásában is kizárólag a bíróság törvényértelmezését vitatta. Az Alkotmánybíróság ezért arra a következtetésre jutott, figyelembe véve az eljáró bíróságoknak a végzéseikben kifejtett indokolását, hogy az indítványozó panasza a sérelmezett döntéssel kapcsolatban nem állított bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem vetett fel. Az indítványozó tehát a bírói törvényértelmezést anélkül vitatta, hogy értékelhető, alapjogi sérelemre vonatkozó indokolást adott volna elő, így nem teljesítette az Abtv. 29. §-ában meghatározott befogadhatósági feltételt.
- [20] 3. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (2) és (3) bekezdésében foglaltakra, az alkotmányjogi panaszt visszautasította.

Budapest, 2020. október 13.

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Varga Zs. András
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1000/2020.

• • •